

II

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

414. PLENARNE ZASEDANJE 9. IN 10. FEBRUARJA 2005

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o XXXIII. poročilu o politiki konkurence — 2003

SEC(2004) 658 final

(2005/C 221/01)

Evropska komisija je 4. junija 2004 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu: XXXIII. poročilo o politiki konkurence — 2003

Strokovna skupina za notranji trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 11. januarja 2005. Poročevalec je bil **g. Chiriaco**.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 414. plenarnem zasedanju 9. in 10. februarja 2005 (seji z dne 9. februarja) s 75 glasovi za in enim vzdržanim glasom.

1. Uvod

1.1 Letno poročilo 2003 o politiki konkurence posebno pozornost namenja spremembam notranje organizacije omenjenega področja in delovnih metod Komisije ter obravnava način, kako Komisija prispeva k vzpostavljanju skladnosti znotraj strukture gospodarskega upravljanja v Evropi.

1.2 Politika konkurence Evropske unije igra pomembno vlogo pri doseganju konkurenčnih ciljev, določenih v lizbonski strategiji, in ne zajema zgolj protimonopolnih in združitvenih pravil, temveč tudi uporabo učinkovitih in strogih predpisov glede državne pomoči.

1.3 Da bi olajšala pristop desetih novih držav članic, je Komisija razvila sistem skupnih konkurenčnih pravil za pravično dodeljevanje državnih pomoči, in poudarila, da je treba državne ukrepe, ki izkrivljajo konkurenčnost, obravnavati enako dosledno kot izvajanje pravil, ki veljajo za podjetja.

1.4 Leta 2003 je bilo ugotovljenih 815 novih kršitev konkurenčnega prava. Med ukrepi je treba omeniti vzpostavitev posebnega uradnika za zvezo s potrošniki, ki naj bi zagotovil stalen dialog z evropskimi potrošniki: njihovi interesi so v okviru politike konkurence sicer v ospredju, vendar njihovo

stališče pri pojasnjevanju posameznih primerov ali razpravah o temeljnih vprašanjih ni dovolj prepoznavno. Naloge omenjenega uradnika niso omejene zgolj na nadzor nad združevanji podjetij, temveč posegajo tudi na področje kartelnega prava — oblikovanje kartelov in zloraba prevladujočega položaja na tržišču — kot tudi vse nadaljnje postopke in ukrepe na tem področju.

1.5 Evropska komisija je oktobra 2003 objavila osnutek uredbe in smernice za sporazume o prenosu tehnologije, o katerih je EESO že izrazil svoje mnenje⁽¹⁾. Predlog reforme upošteva razvoj tovrstnih sporazumov v zadnjih letih, in sledi cilju, poenostaviti in razširiti področje uporabe uredbe o skupinskih izjemah Skupnosti. Nova pravila imajo naslednje prednosti:

— uredba skupinskih izjem bo vsebovala le še tako imenovano črno listo: vse, česar skupinske izjeme ne izključujejo, bo v prihodnje dovoljeno;

— licenčni dogovori med konkurenčnimi podjetji se bodo jasno razlikovali od licenčnih dogovorov med nekonkurenčnimi podjetji;

— predvideno je sprejetje posodobitvenega programa.

⁽¹⁾ UL C 80 dne 30.3.2004.

1.6 Komisija je prav tako imenovala glavnega gospodarstvenika za vprašanja politike konkurence, ki je začel delovati 1. septembra 2003, in hkrati precej okrepila vlogo pooblaščenca za zaslišanje. Glavni gospodarstvenik je odgovoren za tri naloge:

- gospodarsko-politično in ekonometrično svetovanje in upravljanje pri uporabi konkurenčnega prava Evropske unije, kamor lahko sodi tudi sodelovanje pri oblikovanju splošnih smernic;
- splošno svetovanje in upravljanje že na začetni stopnji konkurenčnih postopkov;
- podrobno svetovanje in upravljanje v najpomembnejših konkurenčnih zadevah, ki so povezane z zapletenimi gospodarskimi vprašanji, predvsem, ko je za to potrebna temeljita kvantitativna analiza.

1.7 Pooblaščenec za zaslišanje ima obsežna pooblastila in neodvisno vlogo pri zagotavljanju pravice do zagovora v okviru nekaterih konkurenčnih postopkih. Neposredno je podrejen odgovornemu članu Komisije in od GD za konkurenčnost ne prejema nikakršnih navodil. V primeru utemeljenih vprašanj procesnega prava lahko ukrepa kadar koli. Organizira ustna zaslišanja in jih objektivno izvaja, odloča, ali je mogoče zaslišati tretjo osebo in predložiti dodatne dokumente. O vsem tem poroča odgovornemu članu Komisije.

2. Uporaba pravil za odpravo kartelov — člen 81 in 82 Pogodbe o ES

2.1 Komisija je oktobra 2003 sprožila zaključno fazo reformnega postopka za uresničevanje kartelnega prava (tako imenovani posodobitveni program), da bi omogočila lažje izvajanje pooblastil konkurenčnih uradov in natančneje določila mehanizme za sodelovanje med Komisijo, konkurenčnimi uradi držav članic in nacionalnimi sodišči, kot ga predvideva uredba št 1/2003.

2.2 Posodobitveni program vsebuje predvsem novo uredbo o načinih zaslišanj udeleženih strank kot tudi vrsto drugih procesnih vprašanj, denimo o dostopu do dokumentov in o ravnanju z zaupnimi podatki. Šest sporočil osnutka se med drugim nanaša na mehanizme za sodelovanje znotraj mrež evropskih organov za konkurenco kot tudi med Komisijo in sodišči držav članic, osnutek omejevanja trgovanja med državami članicami, obravnavanje pritožb in posvetovalnih dopisov,

ki naj bi pomagali podjetjem pri presojanju novih ali nerešenih pravnih vprašanj. Glede celotnega posodobitvenega paketa komisija opozarja na mnenje EESO (¹).

2.3 Leta 2003 je Komisija objavila pet odločitev zoper nedovoljene horizontalne dogovore: o francoskem govejem mesu, sorbatih, električnih in mehanskih ogljikovih in grafitnih proizvodih, organskih peroksidih in industrijskih bakrenih ceveh. Kazni so znašale 400 milijonov evrov, imele pa naj bi predvsem svarilni učinek. Inšpekcije so bile izvedene tudi po podjetjih. Podjetje, ki se je kot prvo odločilo sodelovati in je predložilo dokaze za izvedbo inšpekcije, je bilo oproščeno plačila kazni. Komisija pa izrazi ugodno mnenje v primerih, če dogovori med podjetji ne omejujejo konkurence na določenih trgih in če imajo porabniki od sodelovanja korist. Komisija je leta 2003 zavzela stališče v treh primerih kršitve člena 82 zaradi:

- pristojbine, ki jih je podjetje Deutsche Telekom AG zahtevalo od svojih konkurenčnih podjetij za dostop do krajevne infrastrukture svojega telekomunikacijskega omrežja,
- cenovne politike podjetja Wanadoo v zvezi s storitvami ADSL,
- zlorabe prevladujočega tržnega položaja podjetja Ferrovie dello Stato Spa (FS) za dostop do železniške infrastrukture, vlečnih storitev in potniškega prometa.

3. Razvoj politike konkurence v posameznih gospodarskih panogah

3.1 Leta 2003 je bilo na področju energetike (elektrika in plin) v okviru liberalizacijskega postopka mogoče zaznati občuten, čeprav ne popolnoma zadovoljiv napredek: junija so bili sprejeti pravni predpisi, ki določajo, da se lahko vsi evropski porabniki električne energije in plina do 1. julija sami odločijo za svojega ponudnika. S tem naj bi zagotovili ravnovesje med spodbudami za razvoj novih infrastruktur in popolno vzpostavitev skupnega trga.

3.2 V nekaterih državah članicah Evropske unije med potrošniki in med podjetji še zmeraj prevladuje nezadovoljstvo zaradi rastočih cen in neustrezne kakovosti storitev. Socialni partnerji in združenja potrošnikov predvsem v novih državah članicah močno poudarjajo ohranjanje neodvisnosti nacionalnih organov, ki bdijo nad konkurenco in nacionalnih organov, ki skrbijo za javno oskrbo.

(¹) UL C 80 dne 30.3.2004.

3.2.1 Kjer je v veljavi primerna in obsežna zakonodaja o konkurenčnosti, se še posebej v novih državah članicah včasih dogaja, da oblasti, zadolžene za nadzor in reguliranje, naletijo na odpor pri prizadevanju, da bi svoje naloge opravljale neodvisno; zato so se sektorske ureditve za varstvo interesov potrošnikov oz. za učinkovito delovanje trgov včasih izkazale za neučinkovite. Odbor zagovarja pragmatičnejši odnos med politiko konkurenčnosti in politiko varstva potrošnikov. Bolje organizirano in vključeno gibanje potrošnikov bo lahko prispevalo tudi k iskanju rešitev na ravni oblasti in posredovalo informacije o trgih in o praksah, ki so v nasprotju s konkurenčnostjo.

3.3 Na področju poštnih storitev je bila leta 2002 sprejeta direktiva o dokončnem oblikovanju notranjega trga za poštne storitve, predvsem s postopnim zmanjšanjem pridržanega področja in liberalizacijo trga za čezmejne poštne pošiljke. V skladu s sporazumom Evropskega sveta bo leta 2006 Komisija izdelala študijo o vplivih univerzalnih storitev na posamezno državo članico. Na podlagi rezultatov te študije bo sprejela predlog, katerega cilj je popolno odprtje trga za poštne storitve od leta 2009 naprej, skupaj z ukrepi, ki naj bi zagotovili univerzalnost storitev.

3.4 Rok za uvedbo novega ureditvenega okvira na področju elektronske komunikacije se je iztekel julija 2004. Komisija je v svojem poročilu o omenjenem področju poudarila predvsem sledeča načela: pri analizi trgov je potrebno upoštevati načela konkurenčnosti; proti operaterju je mogoče ukrepati le takrat, ko ima ta prevladujočo vlogo na trgu; vse elektronske komunikacijske storitve in omrežja je treba obravnavati enako (ne glede na tehnologijo). Razvoj in splošni dostop do elektronske komunikacije v prihodnje ne bo več sam po sebi omogočal pospeševanja gospodarske rasti. Pri tem je zlasti pomembno povečati obseg znanja in sposobnosti vseh uporabnikov informacijske in komunikacijske tehnologije.

3.5 Komisija leta 2003 sklenila, da bo na področju zračnega prometa začela obsežni dialog s pristojnimi predstavniki področja, ki ne bo omejen zgolj na posamezne primere. Njihov cilj je oblikovanje transparentnih konkurenčnih smernic o združevanjih podjetij na področju zračnega prometa.

3.5.1 Napredek je mogoče zaznati tudi na področju železniškega prometa, kjer so bile oblikovane in uvedene skupne smernice za izvajanje določil kartelnega prava na področju prometa blaga in ljudi.

3.5.2 Dialog s panogo se je nadaljeval tudi na področju morskega prometa in prodaje motornih vozil ter zavarovanj, s

ciljem, da se preverijo obstoječi pravni predpisi o skupinski izjemi ali sprejmejo novi ustrezni predpisi.

3.5.3 V omenjenem dialogu je treba upoštevati tudi primerljive oblike davčne obravnave.

3.6 *Mediji*: Komisija meni, da je pluralizem medijev osnovnega pomena za delovanje Evropske unije in kulturno identiteto držav članic, vendar pri tem poudarja, da je nadzor nad koncentracijo medijev v prvi vrsti v rokah držav članic. Uporaba instrumentov politike konkurence na področju medijev je omejena na strukturo trga, gospodarski vpliv delovanja medijskih hiš in nadzor nad državno pomočjo. Ti instrumenti ne morejo nadomestiti nadzora nad koncentracijo medijev in ukrepov za zagotavljanje njihove raznolikosti na nacionalni ravni. Uporaba konkurenčnih predpisov je omejena izključno na odpravljanje težav v zvezi z vzpostavljanjem ali krepitvijo prevladujočega položaja na omenjenih trgih in izključevanja konkurenčnih podjetij.

3.6.1 Očitno pa je, da Komisija s tem pristopom, ki je s formalnega vidika sicer pravilen, v nekaterih državah ni uspela preprečiti ali odpraviti prevladujočih položajev na trgu in s tem povezanega ravnanja, ki ni v skladu s pravili proste konkurence. To velja na različne trge, in trg televizijskih reklam, ki doslej še ni bil primerno raziskan in ima odločujoč pomen, ko gre za o zaščito pluralizma.

3.6.2 Razen tega nadzor ni zajel metode, ki jih nekatere medijske skupine uporabljajo za krepitev svojega prevladujočega položaja, predvsem uporabe varnostnih ukrepov za preprečitev sovražnih prevzemov z zadolženostjo ciljne družbe ali dodeljevanja večkratnih glasovalnih pravic, ki olajšajo nadzor družbe z manjšinskimi delničarji.

3.6.3 Komisija bo zato morala biti pri uporabi konkurenčnih pravil in nadzoru konkurenčnih praks še posebno budna.

3.7 *Svobodni poklici*: Komisija je objavila ugotovitve neodvisne študije Dunajskega inštituta za visoke študije (Wiener Instituts für Höhere Studien (IHS)). Te so pokazale, da se stopnja pravne urejenosti storitev svobodnih poklicev glede na posamezno državo članico in različne poklice močno razlikujejo. Na podlagi študije lahko sklepamo, da je ustvarjalnost pri opravljanju svobodnih poklicev v državah z manj predpisi in več svobode večja.

3.7.1 Na konferenci o urejanju storitev svobodnih poklicev dne 28. oktobra 2003 v Bruslju, ki se je je udeležilo 260 predstavnikov zadevnih interesnih skupin, so predstavili vplive pravil in pravnih predpisov na strukturo trga in zaščito potrošnikov.

3.7.2 Ob tej priložnosti je član Komisije g. Monti napovedal, da bo namen Komisije, da bo Komisija do leta 2004 izdala poročilo o konkurenčnosti v okviru storitev svobodnih poklicev. To poročilo, ki vsebuje pomembne oporne točke in smernice, je bilo objavljeno 9. februarja 2004.

4. Reforma nadzora nad združevanjem podjetij

4.1 Svet je 27. novembra 2003 z upoštevanjem večine reform, ki jih je decembra 2002 predlagala Komisija, dosegel politično soglasje o preoblikovani uredbi o združitvi. Te spremembe so se nanašale na izvenzakonske ukrepe, namenjene racionalizaciji postopka odločanja, povečanju veljave instrumentov za gospodarsko analizo in učinkovitejšemu varovanju pravice do zagovora. Tako je bil denimo imenovan glavni gospodarstvenik/makroekonomist za konkurenčna vprašanja, in vzpostavljeni nadzorni forumi, ki naj bi zagotovili popolno objektivnost mnenj. Glede ocene združitve opozarjajo na mnenje EESO o Predlogu za direktivo evropskega parlamenta in Sveta o stapljanju kapitalskih družb iz različnih držav članic. ⁽¹⁾

4.2 Cilj: Zagotoviti, da bi materialno pravna preiskava/revizija, ki jo predvideva uredba o združitvi, (ugotavljanje prevladujočega položaja podjetij), učinkovito ugotavlja navzočnost vseh združenj, ki so v nasprotju s konkurenčnimi pravili, ter hkrati zagotovila nenehno pravno varnost. Kriterij materialno-pravne preiskave, združen s kriterijem preiskave osnovnega zmanjšanja konkurence (substantial lessening of competition), se tako glasi: „Združenja podjetij, ki znatno ovirajo učinkovito konkurenco na skupnem trgu, predvsem z vzpostavitvijo ali okrepitevijo prevladujočega položaja, so nezdružljiva s skupnim trgom.“

4.2.1 Nova definicija „predvsem z vzpostavitvijo in okrepitevijo...“ omogoča, da se področje uporabe ne nanaša več zgolj na kriterij prevladujočega položaj. Vendar je pri razlagi tega predpisa treba upoštevati tudi razlago Sveta in Komisije člena 2 (25) uredbe ⁽²⁾, ki pravi: „je treba interpretirati, kakor da poleg koncepta prevladujočega položaja obsega le protikonkurenčne učinke koncentracije, izhajajoče iz neusklajenega ravnanja podjetij, ki nimajo

prevladujočega položaja na prizadetem trgu.“ Iz tega sledi, da je področje uporabe še naprej definirano v skladu s pojmom prevladujočega položaja.

4.3 Smernice za ocenjevanje horizontalnih združevanj: t.j. povezovanja med konkurenčnimi podjetji in morebitnimi konkurenčnimi podjetji. Takšna povezovanja so nedopustna le takrat, če ima krepitev njihove tržne moči negativne posledice za potrošnike, kar se odraža v visokih cenah, nizki kakovosti proizvodov in manjši izbiri. To velja ne glede na to, ali protikonkurenčni vplivi izhajajo iz vzpostavitve oziroma okrepitev prevladujočega položaja na trgu ali zaradi obstajajočega oligopolu. Pri presoji vplivov združevanj na konkurenco je treba preveriti tudi vplive v okviru pričakovanega razvoja trga. To utegne denimo pomeniti, da Komisija ne bi bila upravičena posredovati v primeru odkupa podjetja, ki mu grozi stečaj.

4.4 Novi zgledni načini postopanja (best practices): V okviru reformnega programa iz leta 2002 je prišlo do javnega zaslišanja, ki se je končalo februarja 2003. Cilj programa je bilo oblikovanje smernic o običajnem nadzoru združevanja podjetij v EU.

5. Mednarodno sodelovanje

5.1 Komisija aktivno sodeluje pri delovni skupini ICNa (International Competition Network) za nadzor nad združevanji, ki se ukvarja z multijurisdikcijskimi združevanji, t.i. združevanji, ki sodijo v pristojnost več držav ali skupin držav. Delovna skupina je razdeljena v tri podskupine:

- prijava in način postopanja,
- preiskovalne metode,
- analitični okvir.

5.1.1 Komisija sodeluje v vseh treh podskupinah. Skupine si predvsem prizadevajo, da bi izboljšale sporazumevanje med različnimi pravnimi sistemi, kar bi vodilo k učinkovitejšemu nadzoru nad združevanji.

5.1.2 ICN na splošno deluje kot virtualna mreža različnih nacionalnih organov za konkurenco, kar olajša mednarodno sodelovanje in predložitev predlogov s ciljem zmanjšanja stroškov nadzora nad združevanji in spodbujanja procesno-pravne in materialnopravne konvergence.

⁽¹⁾ UL C 117 dne 30.4.2004.

⁽²⁾ Uredba Sveta št. 139/2004 dne 20.1.2004

5.1.3 Na drugi konferenci ICN junija 2003 v Meridi v Mehiki je bilo posebej poudarjeno, da je treba na področju zaščite konkurence uporabljati jasen in razumljiv jezik in da imajo dejavnosti, ki spodbujajo konkurenco, v zakonsko urejenih sektorjih strateški pomen, da tako zmanjšujejo stroške, ki so nastali zaradi nadzora združitvev, in odpravljajo ovire, ki otežkočajo sporazumevanje med različnimi pravnimi sistemi o politiki glede združitvev.

6. Državne pomoči

6.1 Nadzor državnih pomoči služi ugotavljanju vplivov državnih pomoči, ki jih države članice namenjajo podjetjem, na konkurenčnost. Cilj: zagotoviti, da državni posegi ne ogrožajo tekočega delovanja notranjega trga, konkurenčnosti in konkurenčnih trgov v Skupnosti ter da se pospešujejo strukturne reforme. Predvsem pomembno je, da ukrepi državne pomoči ne izničujajo koristne učinke liberalizacije. *Evropski vrh v Stockholmu*: Države članice imajo nalogo, da zmanjšajo skupno raven državnih pomoči in pomoči horizontalnih ciljev skupnega interesa, kot denimo spodbujanje gospodarske in socialne kohezije, zaposlenosti, varstva okolja, spodbujanje R&R MSP. Prednostna naloga Komisije je tudi vračilo nezakonitih pomoči državam članicam.

6.1.1 V zvezi s tem obžalujemo, da nekatere države članice področje javnih dobav blaga in storitev niso odprle tudi ponudnikom iz drugih držav članic. V Evropski uniji znaša letni obseg javnih dobav blaga in storitev več kot 1,5 bilijonov evrov. Mnoge države članice dajo prednost domačim podjetjem, kar škodi konkurenci in povečuje davčno obremenitev potrošnikov.

6.2 Državne pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij, ki so v težavah. Smernice, ki so veljale do oktobra 2004, predvidevajo, da so državne pomoči združljive le, če so bili izpolnjeni strogi pogoji. Pri preverjanju smernic je bilo upoštevano predvsem sledeče:

— omejitev pomoči za reševanje na preklicne, omejene finančne pomoči, ki so lahko le tako dolgo zagotovljene, dokler ne začne veljati obsežen načrt prestrukturiranja,

— nadzor pomoči pri velikih podjetjih z blagovnim prometom v EU

— okrepitev načela (predvsem pri velikih podjetjih), ki obvezuje prejemnike pomoči, da velik del stroškov prestrukturiranja financirajo sami.

— uporaba načela enkratne pomoči.

6.3 *Večsektorski okvir za velike investicijske načrte*: Stroga pravila za gospodarske panoge s strukturnimi težavami. Seznam teh gospodarskih panog naj bi bil izdelan do konca leta 2003. Zaradi metodičnih in tehničnih težav je Komisija predstavila sprejem seznama in veljavo obstoječih prehodnih pravil za „senzitivne“ sektorje podaljšala do decembra 2006.

6.4 *Pomoči R&R za MSP*: raziskovalne in razvojne pomoči lahko prispevajo k gospodarski rasti, konkurenčnosti in zaposlenosti ter so predvsem pomembne za MSP.

6.5 *Pomoči na področju varstva okolja, R&R pomoči, davčne olajšave*. Na področju davčnih olajšav so bile preizkušene alternativne pomoči obdavčevanja kot denimo metoda dodatka stroškov (davčni sporazum se določi pavšalno na podlagi odstotka izdatkov in stroškov poslovanja). V okviru sektorskih pomoči (prim. predvsem uporabo začasnih zaščitnih ukrepov (TDM — temporary defensive mechanism)) so bila upoštevana sledeča področja: jeklo, telekomunikacija, premog, železniški promet, kombiniran promet, cestni promet, pomorski in zračni promet.

6.6 *Kmetijstvo*: 23. decembra 2003 je Komisija sprejela novo uredbo, ki naj bi do določene stopnje dopuščala nekatere kategorije pomoči. Za pridobitev pomoči več ni potrebna prijava pri Komisiji. Uredba, ki velja do konca leta 2006, se nanaša na pomoči začasnih zaščitnih ukrepov na področju kmetijstva. Glede na definicijo začasnih zaščitnih ukrepov (do 250 zaposlenih, 40 milijonov evrov prometa ali 27 milijonov evrov bilančne vsote) ta uredba zajema skoraj vse kmetijske obrate in podjetja. Komisija je končno uvedla *novi transparentni instrument*: pet dni pred začetkom izplačevanja pomoči se vse dodeljene pomoči, razčlenjene po državah članicah, objavijo na internetu, ter se tako zagotovi ustrezno obveščanje vseh zainteresiranih strani.

7. Splošna opažanja

7.1 Po povzetku in deloma pojasnjevanju XXXIII. poročila o politiki konkurence v letu 2003 bi lahko navedli nekatere splošne opombe glede poročila kot celote in nekatere pomembne, napredne vidike.

7.2 Odnos med politiko konkurence in politiko gospodarskega razvoja

7.2.1 Politika konkurence Evropske unije je po zaslugi novih postopkov uporabe pravil za odpravo kartel, predelave uredbe o nadzoru nad združevanjem in nove organizacijske ureditve znotraj Komisije postala učinkovitejša in bolj odprta za pozitiven odnos s podjetji in potrošniki.

7.2.2 Na področju politike konkurence je bilo mogoče zaznati bistven napredek glede liberalizacijskega postopka v EU, kajti gospodarstvo sledi načelom tržne logike in dinamike, kar omogoča vzpostavitev evropskega notranjega trga. Politika konkurence je torej bistvenega pomena kot tudi njena stalna popolna avtonomnost.

7.2.3 Vendar politika konkurence dandanes sama ne more kriti zelo akutno potrebo EU po močnem razcvetu rasti in trajnostni gospodarski razvojni politiki, ki temelji na inovaciji in socialnem dialogu. Svetovne strukturne spremembe v proizvodnji in trgovanju, kot prvo tiste, ki jih je povzročil novi tehnološki razvoj, od Komisije zahtevajo, da uporabi in usklajuje dodatne instrumente gospodarske politike, da bi ohranila in ponovno oživila konkurenčnost evropskega gospodarstva, okrepila gospodarsko in socialno kohezijo in spodbudila zaposlovanje, varstvo okolja ter obsežne in zahtevne raziskovalne in razvojne programe. Stališče, ki ga je zavzela Komisija v svojem sporočilu *Spremljanje strukturnih preobrazb: industrijska politika za razširjeno Evropo* in ustrezno mnenje, ki ga je izrazil EESO⁽¹⁾, jasno kaže v to smer. Lizbonska strategija zastavlja pot, ki naj bi jo ubrali. Vendar se mora omogočiti in pospešiti izvajanje ustreznih ukrepov tako na splošni kot tudi sektorski ravni.

7.2.3.1 EESO poudarja, da je potrebno odločno izvajati novi popolnoma integrirani osnutek, ki ga je novembra 2003 določil Svet (konkurenčnost), ter tako na vseh področjih krepiti konkurenčnost industrije kot tudi raziskovanje, razvoj in inovacijo. EESO ponovno poudarja točke svojega mnenja z dne 30. junija 2004 o temi *LeaderSHIP 2015 — Prihodnost evropskega ladjedelništva*⁽²⁾.

7.3 Državne pomoči in storitve splošnega interesa

7.3.1 Pri postopku reforme za krčenje in poenostavitev nadzora nad državnimi pomočmi, ob upoštevanju smernic Evropskega sveta v Stockholmu, je bilo mogoče zaznati pomemben napredek, predvsem glede zmanjšanja obsega državnih pomoči in preusmeritve njihove namembnosti na prečne cilje skupnega interesa, med drugim na cilje kohezije. V

tem smislu mora Komisija izvajati različne ukrepe, kot denimo razširiti področje uporabe pomoči za raziskave in razvoj, izdelati smernice za sporazum o tehnološkem prenosu, prestrukturiranju podjetij s težavami in pomoči za izobraževanje ter varstvo okolja kot tudi večsektorjalne predpise za obširne investicijske projekte.

7.3.2 Sodišče je s svojo sodbo o pravni zadevi *Altmark* (julija 2003) potrdilo, da se na podlagi pogojev definicije javnih pomoči izključujejo odškodnine za podjetja, ki izvajajo storitve splošnega interesa. Odprti pa ostajajo nekateri problemi, še posebej kar se tiče optimalnega razmerja, ki ga je treba ustvariti med državnimi pomočmi in storitvami splošnega interesa (SSI). Pogoji, ki jih postavlja sodišče, namreč zahtevajo izboljšanje pravne varnosti, predvsem na področju ocenjevanja stroškov, predpisov o financiranju storitev⁽¹⁾ in opisa dolžnosti javnih služb, ki so upravičene do odškodnine. Sicer pa zelena knjiga o storitvah splošnega interesa (SSI), ki je bila objavljena maja 2003, navaja, da je potrebno oceniti, ali se morajo načela, ki veljajo za SSI, okrepiti, in ali je treba določiti optimalne pravne predpise za te storitve ter ukrepe za večjo pravno varnost vseh akterjev.

7.3.3 Kjer se dolžnosti univerzalnih služb namreč ne določijo in financirajo v skladu s predpisi, lahko pride do večjih izgub zadolženih podjetij, kajti v dobičkonosne storitvene segmente se bi utegnili vriniti konkurenčna podjetja.

7.3.4 Iz teh razlogov EESO v svojem mnenju⁽³⁾ o zeleni knjigi Komisije poudarja pomembnost sprejetja jasnega pravnega akta o SSI, ki bi vsem uporabnikom zagotavljal učinkoviti in enakopravni dostop do kakovostnih storitev, ki bi lahko uresničile njihove zahteve. Razen tega predvsem v okviru reorganizacije in delovnega načina socialnih služb priporoča, da se spodbuja kar se da širok dialog s socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami.

7.4 Svobodni poklici

7.4.1 Temeljita analiza o ureditvenem sistemu storitev svobodnih poklicev v državah članicah, ki jo je izvedla Komisija, je pripeljala do koristnih rezultatov: določena omejevalna pravila je potrebno preoblikovati in produktivno ter konkurenčno uporabiti obsežne kulturne in znanstvene vire svobodnih poklicev. To bi seveda bilo v veliko korist tako pripadnikom svobodnih poklicev kot tudi podjetjem in potrošnikom.

⁽¹⁾ UL C 157 dne 28.6.2005.

⁽²⁾ UL C 302 dne 7.12.2004.

⁽³⁾ UL C 80 dne 30.3.2004.

7.4.2 Načelo, ki ga je Sodišče večkrat potrdilo, je sedaj vsesplošno priznano, namreč, da se morajo tudi pri ponudbi storitev svobodnih poklicev upoštevati konkurenčna pravila. Sicer je zelo pomembno, da ekonomska merila niso edin parameter za ocenjevanje storitev svobodnih poklicev, vendar ta niso zgolj tehnične narave niti se ne morejo uporabljati monotonno, temveč zagotavljajo veliko bolj težavno znanje. Pravilno pa je tudi, da predstavljajo gospodarsko dejavnost, ki bi ustvarila večjo blaginjo, če bi bila preurejena z upoštevanjem konkurenčnih pravil, in bi lahko pomembno prispevala k libzonski strategiji.

7.4.2.1 V zvezi s tem je pomembno omeniti vsebino sporočila Komisije o poročilu o konkurenčnosti dejavnosti svobodnih poklicev⁽¹⁾. Po eni strani se poudarja pomembna vloga, ki bi jo pri izboljšanju konkurenčnosti gospodarstva Evropske unije lahko imele storitve svobodnih poklicev, kajti imajo bistven učinek za podjetja in družine, po drugi strani pa se na podlagi empiričnih raziskav utemeljujejo negativni učinki na potrošnika, ki jih lahko imajo ali že imajo prekomerni in zastareli predpisi, kot tudi občasno obstajajoči predpisi glede cen, reklam, pristopnih predpogojev in izključne pravice ter oblike podjetij.

7.4.3 Zato je potrebno izpeljati in pospešiti reformni postopek. EESO poziva Komisijo, da do leta 2005 objavi novo poročilo o napredkih pri odpravljanju omejevalnih in nepravilnih pravil. Razen tega poudarja, da se je Komisija obvezala, da bo temeljito raziskala odnose med pravili, gospodarskimi rezultati (cene in kakovost) in zadovoljstvom potrošnika.

7.4.4 EESO hkrati ponovno poudarja pomen sodbe Evropskega sodišča z dne 9. oktobra 2003 v pravni zadevi *Conorzio Industrie Fiammiferi*, ki od posameznih upravnih organov zahteva, da ne uporabljajo državnih določil, ki obvezujejo podjetja k poslovanju, ki je v nasprotju z 81. členom Pogodbe o ES.

7.4.5 Pospeševati je treba, da se zainteresirani krogi obsežno in zavedno udeležijo reformnega postopka.

7.5 Informacijska raznolikost in konkurenčno pravo

7.5.1 Komisija je v svojem XXXIII. poročilu o politiki konkurence med drugim določila osnovne cilje Evropske unije,

ki so ohranitev in razvoj medijske raznolikosti ter svoboda do informiranja, kajti le-ti predstavljajo osnovne vrednote demokratičnega procesa. Po drugi strani pa Komisija ponazarja, da je nadzor nad zgoščenostjo medijev v prvi vrsti stvar držav članic. Komisija nadalje navaja, da uporaba konkurenčnih predpisov služi izključno odpravljanju težav, ki se nanašajo na vzpostavitev in okrepitev prevladujočega položaja na posameznih trgih in nadzor nad izključevanjem iz tržišča. Po mnenju EESO je razlikovanje med nalogami Evropske unije in nalogami posameznih držav članic izredno nejasno in za seboj pušča nekatere težave nerešene.

— Opozoriti je treba na različne pravne predpise in metode v posameznih državah članicah, ki zahtevajo usklajevanje: Komisija je leta 1989 začela izvajati ustrezne ukrepe in jih leta 1997 nadaljevala z direktivo o televiziji brez meja. Direktiva ne določuje le cilje za gospodarsko učinkovitost temveč tudi upoštevanje kulturne raznolikosti, varstva manjšin, pravice tožbe in drugo;

— na medijskem področju je potrebno razlikovati med splošnimi pravili odpravljanja kartelov in določili, ki se nanašajo posebej na varstvo informacijske raznolikosti. Konkurenčna pravila so osnovni predpogoj, vendar sama ne zadoščajo za spodbujanje pluralizma medijev. Za razliko od konkurenčnega sistema, kjer se mora tržna moč vsakega podjetja soočiti s pobudo in dejavnostjo konkurenčnih podjetij, zahteva spodbujanje in varstvo pluralizma medijev izrecno priznanje državljanskih pravic do dejansko razpoložljivih, prostih informacijskih virov in alternativne ter potencialno raznolike informacije — pravica, ki se mora zagotavljati na vseh ravneh.

— ugotavlja se, da proces naprednega zblíževanja med telekomunikacijo, informacijo, radiom, televizijo in založništvom otežuje natančno določitev strukturne ureditve različnih trgov. Brez pravnega razumevanja tega procesa obstaja nevarnost zmanjšanja konkurenčnih pravil in oslabitev načela pluralizma medijev.

7.5.2 Nova ustava bo očitno razširila mandat Komisije. EESO je prepričan, da lahko Komisija po zaslugi novih pravnih okvirnih pogojev opravlja svojo vlogo kot usmerjevalka in/ali neposredni akter za zagovor in razvoj informacijske svobode in raznolikosti.

Bruselj, 9. februarja 2005

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ COM(2004) 83 final dne 9.2.2004.